

DIN ACTIVITATEA INSTITUTULUI NAȚIONAL ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

A fost un an greu care-l precede pe unul și mai greu.

A fost, în primul rând, un an de ireparabile pierderi:

În aprilie a trecut în neființă una dintre marile personalități ale arheologiei europene, membru de onoare, colaborator apropiat și statornic al Institutului nostru: acad. Milutin Garașanin.

Acad. M. Garașanin a coordonat pentru partea iugoslavă activitățile Comisiei interacademice româno-iugoslave pentru studierea regiunii Porților de Fier, care are la activ cinci simpozioane internaționale și tot atâtea volume tipărite; a fost o prezență permanentă și activă în cadrul Comisiei internaționale pentru promovarea studiilor indo-europene și trace.

În vară, a decedat prietenul devotat al Institutului nostru, arheologul Ulrich Arends de la Münster, acela căruia i-a datorat prelungirea vieții și activității cu încă 7 ani, colegul nostru Victor Sorokin, de la Institutul de Arheologie din Chișinău, decedat și el în aprilie. Prin testament, Ulrich Arends a lăsat bibliotecii Institutului circa 350 de volume de arheologie și istorie.

În toamnă, târziu, a plecat dintre noi Maria Comșa - o prezență activă și permanentă la acțiunile Institutului, iar cu câteva zile înainte de Crăciun Valeriu Georgescu - sufletul acțiunilor Comisiei internaționale care au făcut din Mangalia o localitate arhicunoscută și apreciată în toată lumea științifică.

În paralel, ne-am "bucurat" de războiul declarat de conducerea M. E. C. împotriva Institutului: a început cu cererea-dictat de evacuare a unor laboratoare de lucru; nereușita a dus la încercarea de decapitare a Institutului și de desființare a acestuia. Oponenți: Consiliul științific care a acționat unit, membrii salariați și colaboratorii Filialelor, deputați și senatori de profesie arheologi, colaboratori externi, parteneri în programe europene din Rep. Moldova, Ucraina, Rusia, Bulgaria, Serbia, Austria, Germania, Consiliul internațional pentru studii indo-europene și trace.

Consecința directă a acestei tensiuni: anularea simpozioanelor internaționale care urmau să se desfășoare

la Mangalia și Turnu Severin; oprirea săpăturilor arheologice româno-moldo-ukrainene de la Cartal/Orlovka.

Partea constructivă a Institutului a putut avea urmări pozitive numai datorită solidarității acestei instituții. Astfel, au putut fi pregătite pentru tipar următoarele volume: *Thraco-Dacica XXII/2001*; vol. IV al Comisiei interacademice româno-iugoslave pentru studierea regiunii Porților de Fier; vol. I din seria *Tyras/Cetatea Albă*; patru volume din seria *Bibliotheca Thracologica* (nr. XXXIII: Valentin Vasiliev, Aurel Rustoiu, Eduard Balaguri, Călin Cosma, *Solotvino-"Cetate"-Ukraina Subcarpatică*; nr. XXXIV: Zina Șofransky, *Ștergarul tradițional moldovenesc*, nr. XXXV: Nicolae Harțuche, *Complexul arheologic Brăilița*; nr. XXXVI: I. T. Niculiță, S. Teodor, A. Zanoci, *Butuceni. Așezarea traco-gețică*).

Au fost redactate de autori și predate în vederea tipăririi cinci volume pentru seria *Bibliotheca Thracologica* (Fl. Burtănescu, *Epoca timpurie a bronzului la est de Carpați*; V. Leahu, *Cultura Tei*; Silvia Teodor, R. Vulpe, *Poiana*; O. Levițki, *Interacțiuni vest-est și est-vest la sfârșitul epocii bronzului și începutul fierului în spațiul est-carpatic*; V. Dergacev, G. Bočkarev, *Secerile de bronz între Carpați și Ural*); vol. IV din Cercetări arheologice în aria nord-tracă; vol. V al Comisiei româno-iugoslave pentru studierea regiunii Porților de Fier; volumele memoriale: *Ion Nestor și arheologia românească*; Z. Székely, *Corespondență*.

Comisia internațională pentru promovarea studiilor indo-europene și trace, întrunită în cursul lunii mai la Neptun, a cuprins în prima parte o analiză a programului de săpături arheologice româno-moldovenești (inclusiv Transnistria: Glineo, Ciobruciu, Trinca, Saharna, Măscăuți, Poțârca, Stolniceni) și româno-moldo-ukrainene pentru cele din Ucraina, respectiv Tyras/Cetatea Albă și Biserica Albă/Bila Țerkovi- în Ucraina Subcarpatică. Cu această ocazie, s-au desfășurat și lucrările Comisiei interacademice româno-ukrainene, punându-se la punct și detaliile legate de organizarea la Chișinău, în sept. 2004, a celui de al IX-lea Congres Internațional de Tracologie.

În 2002, alocațiile bugetare pentru activitățile de teren au fost disponibile la termenele prestabile, evitându-se situațiile negative din anii anteriori care au dus la eliminarea colectivului româno-moldovenesc de la Cartal/Orlovka.

La cercetările din Austria (Stillfried) au participat și în acest an reprezentanți ai Institutului: Alex. Morintz și Cr. Fântâneau.

Au condus doctorate și au predat la Universitățile din Constanța Petre Roman, iar la cea din Alba Iulia Valentin Vasiliev. La Constanța, și-au susținut tezele de doctorat Fl. Burtănescu și I. Pâslaru- ambii membri ai Institutului de Tracologie. La Universitățile: Transfrontalieră de la Cahul, Cluj-Napoca, Timișoara, Sibiu, Sf. Gheorghe, Târgoviște au fost activi M. Zahariade, A. Rustoiu, V. Bârcă, Sultana Avram, Zs. Székely, Cr. Schuster.

La reuniuni științifice organizate în diferite orașe ale țării, membrii Institutului au fost prezenți cu referate și comunicări. Au participat, de asemenea, la lucrările celui de al VIII-lea Congres al Asociației Arheologilor Europeni de la Salonic Alexandra Comșa, Cr. Schuster, M. Zahariade, iar la simpozionul "Populații de agricultori și păstori în nordul Mării Negre în mil. VI î. Chr.- sec. IV

e. n." din noiembrie, care s-a ținut la Tiraspol, a fost prezentă și o delegație a Institutului formată din: M. Zahariade, Ruxandra Alaiba, Fl. Burtănescu, Al. Morintz, I. Semuc, I. T. Niculiță, O. Levițki. P. Roman a participat la bicentenarul Muzeului Național Ungar și la comemorarea la Heidelberg a 25 ani de la moartea prof. VI. Milojević. Tot la Heidelberg, în intervalul 15 aprilie-15 mai, și-au încheiat activitatea, în cadrul programului Fritz Thyssen al Fundației Humboldt, P. Roman și Fl. Burtănescu.

Serviciile complementare: Redacția publicațiilor, laboratoarele Foto și de Desen, Biblioteca (reamenajată și mereu îmbogățită), Laboratoarele de prelucrare a materialelor arheologice au contribuit substanțial la buna desfășurare a activităților științifice ale Institutului.

Coordonarea Secțiilor și a Filialelor a decurs relativ normal, cu toată tensiunea la care a fost supus Institutul.

Un sprijin real al Institutului este segmentul administrativ (contabilitate, gestiune) care s-a adaptat la numeroase și mereu modificate activități specifice.

Petre Roman
Directorul Institutului

ACTIVITATEA INSTITUTULUI DE ARHEOLOGIE ȘI ETNOGRAFIE AL ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A REPUBLICII MOLDOVA, ÎN ANUL 2002

În anul 2002, cercetările s-au efectuat în cadrul temei generale "Arheologia și etnografia Moldovei în contextul est și sud-est european". Tema cuprinde 3 capitole, care includ 19 secțiuni cu caracter monografic:

- Cercetarea arheologică a comunităților culturale din spațiul carpato-nistean din cele mai vechi timpuri până la Chr.;

- Cercetarea problemelor cardinale ale dezvoltării cultural-istorice a comunităților medievale din Moldova și teritoriile limitrofe de la începutul erei noastre până în secolul XVII;

- Cercetarea etno-istorică a culturii populare.

În colaborare și cu susținerea financiară a Institutului Român de Tracologie din București, ca și în anii

precedenți, s-au continuat cercetările arheologice la Trinca, sit inclus în lista monumentelor alcătuită de UNESCO.

În așezarea cu mai multe straturi de la Trinca-*Izvorul lui Luca*, în campania din anul 2002 s-a dezvelit o suprafață de 1100 mp. În perimetrul investigat au fost evidențiate și cercetate complet vestigiile a trei locuințe (una de suprafață și două de tip bordei), patru platforme de piatră, două vetre deschise, două vetre portative și 11 gropi. Complexele aparțin primei epoci a fierului. Din ele și din nivelurile de cultură provine o impunătoare cantitate de ceramică, oase de animale, silexuri, circa 200 unelte, ustensile, plastică zoomorfă, podoabe lucrate din silex, piatră, lut ars, os, corn, bronz.

Materialele obținute din cercetările de teren constituie o bază informativă pentru elaborarea unor lucrări de sinteză.

În 2002 colaboratorii Institutului au publicat și un șir apreciabil de lucrări (6 monografii, o culegere, 57 articole, ș. a.). Dintre ele, enumerăm:

Monografii

E. Sava, *Die Bestatungen der Noua-Kultur. Ein Beitrag zur Erforschung spätbronzezeitlicher Bestattungen zwischen Dnestr und Westkarpaten*, PAS, Bd. 19, Kiel, 2002. Studiu monografic de proporții, ce cuprinde toate monumentele funciare ale culturii Noua din Moldova, Ucraina și România (Moldova, Transilvania) cu analiza profundă a tuturor aspectelor: origine, particularități generale și regionale, difuzare, cronologie. Sunt reflectate starea și cadrul cultural-istoric al epocii bronzului târziu (sec. XIV-XI î. e. n.) de la Nipru până la Dunărea Mijlocie și Tisa.

V. Dergacev, *Die äneolitische und bronzezeitliche Bronzefunde aus Moldavien*, PBF, Bd. XX, 9, Stuttgart. Studiu monografic referitor la apariția și evoluția metalurgiei cuprului și bronzului din neolitic până la epoca fierului. Include repertoriul complet al tuturor descoperirilor, clasificarea și sistematizarea materialelor precum și explicarea consecințelor cultural-istorice pentru spațiul Europei de Est și Sud-Est.

Maja Kašuba, S. Mahortnyh, E. Jarovoj, *Kimmerijskij kurgan u pgt. Slobodzeja. Severnoe Pričernomor'e: ot eneolita k antičnosti*, Tiraspol, 2002. Studiul monografic introduce în circuitul științific vestigiile a două complexe funciare cimieriene cercetate în anul 1992 în preajma orașelului Slobozia. Valorificarea acestor vestigii prezintă un deosebit interes științific dat fiind faptul că în stepele nord-pontice ele sunt extrem de rare iar problematica invocată de antichitățile cimieriene din sud-estul Europei este diversă, uneori contradictorie și insistent discutată în literatura de specialitate. Lucrarea conține o succintă istorie a cercetării vestigiilor cimieriene în bazinul Nistrului de Jos, prezentarea complexelor depistate, stratigrafia tumulului, analiza ritului și ritualului funerar, examinarea inventarului funerar, încadrarea cronologică precum și locul complexelor tumulului III de la Slobozia în contextul vestigiilor sincrone de la începutul mileniului I î. e. n. din Europa de Sud-Est.

N. Tel'nov, V. Stepanov, N. Rusev, R. Rabinovič, *I...razošlis' slavjane po zemle*, Kișinev. Monografia este o lucrare colectivă, în care sunt discutate problemele istoriei etnoculturale a populației slave din spațiul carpato-nistean în secolele VI-XIII. Este o sinteză a izvoarelor narative și a datelor arheologice în care se analizează un număr mare de materiale acumulate în ultimele decenii.

Zina Șofransky, *Ștergarul tradițional moldovenesc*, Bibliotheca Thracologica, XXXIV, București/Chișinău, 2002. În volum sunt evidențiate geneza, tipologia, funcționalitatea, decorul ștergarelor din Moldova și utilizarea lor în toate momentele vieții cotidiene a țăranilor moldoveni, în viața bisericească și în îndeplinirea obiceiurilor și datinilor strămoșești care, până în sec. XIX, au avut o largă răspândire. Pentru prima dată în literatura de specialitate s-a abordat în mod complex tema ștergarului moldovenesc de la est de Prut; a fost lărgită noțiunea de ștergar și propusă o nouă variantă de clasificare tipologică a ștergarelor din arealul pruto-nistean; a fost elucidat aspectul referitor la funcționalitatea ștergarului în portul popular femeiesc și bărbătesc.

Ju. Bejan-Volc, *Cine suntem noi? Ce știm noi unul despre altul?*, Chișinău, 2002. Un studiu interdisciplinar, monografie ce ține de domeniul științelor despre genuri (genderologie), în care reprezentările sociale, formele comportamentale, viziunile personale etc. (în baza testărilor a 416 tineri- băieți și fete din mediul rural) determină stereotipuri de relații sociogender, forme de conștientizare a realității rurale, modele de raporturi, construcții de gender etc.- obiectul de cercetare fiind părinții și copiii, iar obiectivele, procesele interacționale dintre copii și părinți, modul de conștientizare a realității și autoafirmarea tinerilor de vârstă 16-20 ani în relațiile părinți-copii etc.

Culegeri

A. Danii, E. Postolachi, I. Bălțeanu, *Educația tehnologică în școala auxiliară (concepție și programe)*, Chișinău, Epigraf, 2002. În arhiva Muzeului de Arheologie și Etnografie și la Ministerul Culturii au fost prezentate două rapoarte științifice despre rezultatele săpăturilor arheologice:

O. Levișki, G. Coban, *Investigațiile arheologice de la Trinca din anul 2001*: 1,5 c. a. + 40 pl. il.

N. Telnov, V. Vornic, V. Bulbucici, S. Curciatov, *Raportul de săpătură pentru campania de teren din 2001 la Pruteni, jud. Edineț*, 6 c. a. cu pl. il.

Rezultatele cercetării științifice au fost cuprinse în publicații, emisiuni ale televiziunii (4 impr.) și radioului (30 impr.), în presa periodică (10 articole); printre temele propuse au fost: "Muzeul de arheologie și etnografie și patrimoniul lui", "Problemele arheologiei moldave și perspective", "Din istoria meselor de sărbătoare la curțile boierești", "Femeia în viața de toate zilele", "Nu vânturați zestrea neamului", "Despre costumele populare moldovenesc", "Rutele vinului și artizanul popular".

Colaboratorii Institutului au participat cu referate și comunicări la lucrările diferitelor manifestări științifice (24). În sălile Muzeului au fost organizate lecții tematice de istorie veche, arheologie, numismatică pentru studenții instituțiilor superioare cu profil istoric.

Din rezultatele științifice propuse pentru economia națională pot fi menționate:

-elaborarea "Legii dezvoltării meșteșugurilor populare"

-elaborarea propunerilor pentru "Programul Național de dezvoltare a meșteșugurilor populare în republică".

În anul 2002 a fost susținută o teză de doctor habilitat (O. Levițki), cu tema "Lumea tracică și masivul cultural nord-pontic în perioada hallstattană timpurie (secolele XII-X î. e. n.)" În teză a fost examinat, dintr-un nou punct de vedere - cel al dialogului cultural - complexul de probleme ce ține de raporturile lumii tracice cu comunitățile sincrone din stepă (cultura Belozerka) și silvostepă (culturile Belogradovka și Bondariha) din nordul Mării Negre, în perioada hallstattană timpurie, pe baza unui considerabil lot de materiale arheologice, parțial inedite.

Larisa Bogataia
Secretar științific

ACTIVITATEA CATEDREI DE ARHEOLOGIE ȘI ISTORIE ANTICĂ ȘI A LABORATORULUI "TRACOLOGIE" ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN REP. MOLDOVA, ÎN ANUL 2002

Colaboratorii Catedrei de arheologie și istorie antică și ai Laboratorului "Tracologie" au avut drept obiective principale cercetarea arheologică de teren, publicarea materialelor, organizarea și participarea la manifestări științifice de profil.

Cercetări arheologice

Grație sprijinului financiar acordat de Institutul Român de Tracologie, în anul 2002 au fost continuate investigațiile arheologice la cetățile traco-getice Potârca, Mășcăuți- *Dealul cel Mare*, Stolniceni și Saharna Mare. De asemenea, au fost efectuate săpături la necropola tumulară de la Hlinoe și așezarea din mileniul I a. Chr. - prima jumătate a mileniului I. p. Chr. de la Ciobruciu din Transnistria. La ultimele două obiective arheologice au colaborat și reprezentanții Laboratorului de arheologie al Universității din Tiraspol.

La cetatea getică Potârca investigațiile s-au axat pe degajarea și studierea sistemului defensiv.

Cercetările arheologice la așezarea fortificată Mășcăuți-*Dealul cel Mare*, județul Chișinău au avut drept obiectiv studierea sistemului defensiv de pe latura de sud și nord-est a cetății, cât și a stratului de cultură materială din incintă. Ca urmare, s-a stabilit modalitatea de construcție a palisadei și au fost descoperite complexe ce conțineau un valoros material arheologic de factură traco-getică.

La Saharna Mare, prin intermediul unei secțiuni ce întretăia transversal promontoriul, a fost studiată stratigrafia orizontală și verticală a cetății. Studiul materialelor permite stabilirea evoluției cronologice și spațiale a acestui prestigios monument traco-getic, care a funcționat fără hiatusuri demografice și cronologice pe parcursul secolelor IX-II a. Chr.

Lucrări publicate

I. Niculiță, A. Nicic, *Rezultatele cercetărilor periegetice la situl traco-getic Saharna Mare*, Carpatica, 15, Ușgorod, 2002, p. 66-84.

I. Niculiță, *Frakijcy i skify v Severo-Zapadnom Pričernomor'e*, în Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology "Thrace and the Aegean", Sofia-Yambol, 25-29 September 2000, II, Sofia, 2002, p. 293-299.

A. Zanoci, S. Matveev, *Situl traco-getic Mășcăuți-"Dealul cel Mare"*, Carpatica, 15, Użgorod, 2002, p. 85-98.

A. Zanoci, *Ferneinflüsse in der geto-dakischen Architektur*, Fernkontakte in der Eisenzeit, Praha, 2002, p. 270-281.

A. Zanoci, *Gal'statskie gorodišča lesostepnoj zony severo-zapadno Pričernomor'ja*, Proceedings of the

Eighth International Congress of Thracology "Thrace and the Aegean", Sofia-Yambol, 25-29 September 2000, II, Sofia, 2002, p. 599-606.

Manifestări științifice

În luna octombrie 2002 colaboratorii catedrei au organizat simpozionul internațional cu genericul „Getodacii din Codrii Moldovei”.

Aurel Zanoci

ACTIVITATEA FILIALEI CLUJ A INSTITUTULUI ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

Activitatea Filialei s-a desfășurat în conformitate cu planul de cercetare pe anul 2002, desprins din programul general pe anii 2001-2005 aprobat de conducerea Ministerului Educației.

Prezentul raport consemnează rezultatele obținute prin săpăturile arheologice efectuate și modul în care acestea au fost valorificate prin publicații precum și alte activități, inclusiv manifestări științifice, la care au participat toți membrii Filialei.

Cercetări arheologice

Trebuie menționat, mai întâi, că săpăturile arheologice efectuate de membrii Filialei în 2002 sunt cuprinse în programul de cercetări pe care Institutul Român de Tracologie le efectuează în colaborare cu instituții similare din Republica Moldova și Ucraina.

Astfel, în cadrul programului care are drept obiectiv investigarea și valorificarea științifică a unor obiective arheologice traco-dacice de pe cursul superior al Tisei, aflate pe teritoriul Ucrainei Transcarpatice, au continuat cercetările (începute în 2000) în așezarea fortificată din punctul "Dealul Mănăstirii" situat pe teritoriul localității Belaja Ţerkovi (Biserica Albă). Din partea Filialei Cluj la aceste cercetări au participat Aurel Rustoiu și Valentin Vasiliev, iar din partea Universității Naționale de Stat din Użgorod Eduard A. Balaguri și Vasile V. Marina.

Dacă în cei doi ani precedenți s-a urmărit investigarea și cunoașterea detaliată a componentelor și modului de construcție a sistemului de fortificație, precum și stabilirea extensiei și intensității locuirii în cadrul celor două faze (niveluri) ale așezării (una ținând de prima epocă a fierului, a doua de etapa timpurie a celei de a doua epoci a fierului), în anul 2002 accentul a fost pus pe cercetarea zonelor mai intens locuite și, mai ales, a unor complexe corespunzătoare celor două niveluri. Dezvelirea unui număr însemnat de locuințe și materialul scos la lumină oferă, fără îndoială, noi repere pentru cunoașterea mai bună a culturii arealului extrem nordic al traco-dacilor.

Tot în anul 2002 au fost cercetați integral patru tumuli datând din sec. al III-lea d. Chr. Situați pe latura de sud - cea mai înaltă a așezării - tumulii marchează existența unei mici necropole care a succedat (cu câteva secole) locuirii traco-dacice din acest punct.

Cât privește cercetările arheologice din așezarea de la Kartal-Orlovka (Ucraina de Sud-Vest), la care din partea Filialei trebuia să participe Vitalie Bărcă, ele nu au avut loc, din motive datorate părții ucrainene, respectiv a Muzeului din Odessa.

Publicații

În anul 2002 a fost definitivată și publicată monografia arheologico-istorică consacrată cercetărilor

efectuate la Solotvino (Slatina, Ucraina Transcarpatică) în anii 1996, 1998-1999. Volumul intitulat: *Solotvino-Cetate. Așezările din epoca bronzului, a doua epocă a fierului și din evul mediu timpuriu* a apărut în seria Bibliotheca Thracologica, XXXIII, Cluj-Napoca, 2002; conține 294 p., cu ilustrația aferentă și reprezintă valorificarea științifică înscrisă în planul de cercetare a sitului menționat.

Pe lângă publicarea monografiei privind locuirile preistorice și feudal-timpurie de la Solotvino, membrii Filialei din colectivul de cercetare de la Belaja Țerkovi au pregătit pentru tipar raportul asupra rezultatelor cercetărilor efectuate în anul 2002 în așezarea amintită.

Pe parcursul anului 2002 au fost publicate în reviste științifice de profil și alte lucrări ce se înscriu în tematica de cercetare a Filialei, astfel:

-Vitalie Bărcă, *Spade și pumnale în morminte sarmatice timpurii din nordul Mării Negre (sec. II-I a. Chr.)*, Studia Archaeologica et Historica, Zalău, 2001 (2002), p. 135-153; *Oglinda dreptunghiulară din mormântul sarmatic de la Giurcani și problema datării acestuia*, EphcmNap, IX-X, 1999-2000, p. 131-149; *Das Eindringen der Sarmaten an der unteren und mittleren Donau und ihre Beziehungen zu den Geto-Daker (I. Jh. v. Chr. - I. Jh. n. Chr.)*, în Interregionale und kulturelle Beziehungen im Karpatenraum, Cluj-Napoca, 2002, p. 103-150; *Einige Betrachtungen betreffend das Fundkomplex von Bubueci (Fundumstände, Forschungsgeschichte, Datierung und ethnische Zuschreibung)*, Thraco-Dacica, XXII, 1-2, 2002.

-Aurel Rustoiu, *Ornamentica pumnalelor curbe traco-dacice*, Studia Archaeologica et Historica, Zalău, 2001(2002), p. 181-194; *Practici funerare la geto-dacii*

din sec. II a. Chr., Cumidava, XXV, Brașov, 2002, p. 42-66 (colab.); *Die östliche Gruppe des dakischen Schmucks. Eine Untersuchungen bezüglich der interregionalen Beziehungen im vorrömischen Dakien im 1. Jh. v. Chr.-I. Jh. n. Chr.*, în Interregionale und kulturelle Beziehungen im Karpatenraum, Cluj-Napoca, 2002, p. 191-226; *Mormântul tumular dacic de la Călan, Sargetia, XXX, Deva; Sarea Maramureșului și așezările dacice de pe Tisa Superioară*, Marmatia, Baia Mare, 2002;

Participări la manifestări științifice

Colectivul Filialei a participat la Simpozionul internațional de la Mangalia, organizat de Institut, în mai 2002, unde s-au prezentat și dezbătut rezultatele cercetărilor arheologice efectuate cu partenerii din Rep. Moldova și Ucraina. Aurel Rustoiu a prezentat comunicările, *Date cronologice privind începutul La Tène-ului celtic în Transilvania*, la simpozionul Muzeului din Zalău (oct. 2002), și *Sarea Maramureșului și așezările dacice de pe Tisa Superioară*, la coloctivul Catedrei de istorie veche și arheologie a Facultății de istorie-filozofie din Cluj-Napoca (nov. 2002). Două participări la manifestări științifice a avut și Vitalie Bărcă, la simpozionul Muzeului din Zalău (oct. 2002) cu comunicarea *Câteva considerații privind situația Europei Estice în sec. III î. de Chr.*, și la simpozionul aniversar al Muzeului din Deva cu comunicarea, *Pătrunderea sarmaților la Dunărea de Jos și de Mijloc și relațiile cu geto-dacii (sec. I a. Chr.-I p. Chr.)*

Valentin Vasiliev
Președintele Filialei

ACTIVITATEA FILIALEI BANAT A INSTITUTULUI ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

În anul 2002 activitatea Filialei s-a desfășurat în perimetrele jud. Timiș și Caraș-Severin, pe următoarele teme de cercetare:

- *Epoca Letène în Banat* - Florin Medeleț.
- *Epoca bronzului în Banat* - Petru Rogozea.
- *Economia animalieră a comunităților umane în epoca bronzului (așezarea Otomani de la Carci "Bobald", Foeni și Peciu Nou)* - Georgeta El Susi.

Ca rezultat al activității desfășurate au apărut următoarele studii:

- Florin Medeleț, *Asupra așa-zisului depozit de bronzuri de la Șandra (jud. Timiș)*, Thraco-Dacica, XXII, 1-2, 2002, 197-204, (în colab. cu P. Rogozea și A. Szentmiklosi); *Castrul de la Berzovia*, Patrimonium Banaticum, I, 2002, p. 85-100, (în colab. cu O. Bozu, A. Flutur); *Asupra semnificației istorice a Casei cu Ancoră din Timișoara*, Patrimonium Banaticum, I, 2002, p. 229-236, (în colab. cu Daniela Micu); *Fortificația de pământ de la Herneacova*, Patrimonium Banaticum, I, 2002, p. 85-87, (în colab. cu V. Cedică); *În legătură cu tezaurele monetaire romane târzii de la Moldova Veche*, Colocviul Porțile de Fier; *Necrolog Milutin Garașanin*, AnB, IX.

- Petru Rogozea, *Tibiscum* (recenzie), AnB, S. N., IX; *Cercetări arheologice în hotarul satelor Susani și Jupani (com. Sudriaș, jud. Timiș)*. Campania 2001, CAANT, IV (în pregătire), (în colab. cu A. Szentmiklosi și R. Pinca).

- Georgeta El Susi, *Cercetări arheologice în așezarea din epoca bronzului (cultura Noua) de la Zoltan (jud. Covasna)*, Angustia, 7, p. 153-174.

Cercetări arheologice

Peciu Nou = F. Medeleț, A. Szentmiklosi.

Berzovia = F. Medeleț, O. Bozu, A. Flutur.

Cercetări în așezarea din epoca bronzului (gr. c. Balta Sărată) de la Lugoj-Dealul Viilor (săpătură arheologică de salvare)=P. Rogozea în colab. cu R. Pinca de la Muzeul din Lugoj.

Jupani-Islaz (tumul) =P. Rogozea în colaborare cu A. Szentmiklosi și R. Pinca.

Băile Herculane-Peștera Hoților-igienizarea și conservarea sitului arheologic=P. Rogozea.

Periegheze

Remetea Mare, Nădrag= Fl. Medeleț, V. Cedică.
Herneacova= Fl. Medeleț, V. Cedică, P. Rogozea.
Uivar=Fl. Medeleț.
Vermeș=P. Rogozea.

Participări la sesiuni de comunicări

Fl. Medeleț, P. Rogozea= Întâlnirea anuală a arheologilor bănățeni- Sânnicolau Mare.

Fl. Medeleț=Simpozioanele de la Caransebeș (oct.) și Lugoj (noiembrie); a participat cu comunicări despre I. Berkeszi, I. Miloia, M. Moga privind activitatea arheologică și muzeografică a acestora (Timișoara).

P. Rogozea= Sesiunile de la Constanța și Timișoara.

Georgeta El Susi=La întâlnirea arheologilor bănățeni; Simpozioanele de la Șimleul Silvaniei (4-6 octombrie), Hunedoara (30 octombrie-1 noiembrie), Caransebeș (22-23 noiembrie), Budapesta (29 noiembrie - 1 decembrie). A prezentat și predat la tipar comunicările: *Analogs and Differences Between Animal Husbandry of the Late Vinča and Focni Group in the Banat (SW Romania)*; *Aspecte privind economia animalieră a comunităților dacice din Depresiunea Șimleului*; *Archaeozoological Researches in the Aeneolithic Tell from Drăgănești-Olt*.

Alte activități

- Fl. Medeleț a participat la întrunirile Consiliului științific al IRT București; a prestat activitate redacțională la publ. Analele Banatului (împreună cu P. Rogozea); a organizat expoziția cu privire la reprezentarea lumii în hărți vechi (Reșița-Caransebeș); a participat la organizarea expozițiilor permanente de la muzeele comunale Recaș și Uivar (jud. Timiș); la instalarea Filialei în sediu privat și dotarea cu mobilierul necesar

pentru desfășurarea activității, cu sprijinul unor sponsori; instalarea bazei de cercetare de la Peciu Nou; activitatea redacțională la Patrimonium Banaticum; consultanță științifică la expoziții de istorie și arheologie organizate de Muzeul din Timișoara; susținerea unor conferințe privind civilizația tracilor și istoria Banatului la Radio-Timișoara și filme documentare referitoare la istoria Timișoarei și a Banatului la TVR; publicarea de articole în revistele Timpolis, Reflex.

-P. Rogoza- și-a susținut examenul de admitere la doctorat și un examen din teza acestuia.

-A. Mișcovici a executat hărți cadastrale ale satelor din Banat și toată documentația solicitată de membrii

Filiale (materiale arheologice de la Deta, Lugoj, Susani, Jupani).

Au fost atrași tineri specialiști în activitatea Filialei: D. Ungureanu, R. Pinca, Florentina Chiu, Daniela Micu.

De menționat buna colaborare ce o avem cu muzeele din Arad, Timișoara, Reșița, Caransebeș, Cluj-Napoca, Lugoj, precum și cu Direcțiile de cultură, culte și patrimoniu cultural național Timiș și Caraș-Severin.

Florin Medeleț
Președintele Filialei

ACTIVITATEA FILIALEI DIN CRAIOVA A INSTITUTULUI ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

Filiala din Craiova, care cuprinde specialiști în domeniile arheologiei și etnologiei, și-a desfășurat activitatea conform tematicii stabilite de Institutul Român de Tracologie și în acord cu planurile de cercetare ale instituțiilor de profil în care își desfășoară activitatea majoritatea membrilor săi, cercetători, cadre universitare, muzeografi. Ca și în anii precedenți, activitatea a constat din investigații de teren, documentare bibliografică și de arhivă, valorificarea materialului sub formă de comunicări, publicarea rezultatelor cercetării, organizarea de expoziții. Temele urmărite au fost: 1. Epoca neolitică, epoca bronzului; 2. Permanența populației autohtone în cadrul provinciei Dacia; 3. Perioada prefeudală; 4. Repertoriul arheologic al Olteniei; 5. Reprezentări mitice și ansambluri rituale din substrat regăsite în practica populară; 6. Aspecte ale mitologiei greco-romane și teorii ale ritualului; 7. Funcții ale colindatului de ceată; 8. Simboluri străvechi în recuzita funerară.

Săpături arheologice

M. Nica - în colaborare cu Fl. Ridichie de la Muzeul Olteniei și cu P. Gherghe de la Universitatea din Craiova, a întreprins săpături arheologice în așezarea și necropola hallstattiană de tip Basarabi, de la Desa (jud. Dolj), punctul "Castravița". A fost săpat un tumul hallstattian de tip Basarabi, cu diametrul de 12 m și înălțimea de 1,20 m, fără manta de piatră. Aceasta a fost

folosită la construirea fortificației romane din punctul "Castravița" unde, la temelia construcției au fost găsite resturi de piatră mărunță. În tumulul hallstattian au fost descoperite 12 schelete umane, în poziție întinsă pe spate, cu capul spre vest și picioarele îndreptate spre est. Majoritatea inventarului - după la picioarele inumașilor - era alcătuit din străchini, castroane de lut, vârfuri de lănci, vârfuri de săgeți, podoabe din aramă, brățări. Predomină scheletele de talie înaltă, de maturi. Pe marginea terasei Dunării, în apropierea tumulului săpat, au fost identificați alți tumuli, de mai mici dimensiuni, dispuși în șir, care urmează să fie săpați în campaniile viitoare.

Colectivul format din M. Nica, M. Gheorghe și P. Gherghe (de la Institutul de Cercetări Socio-Umane "C. S. Nicolăescu-Plopșor" - Craiova, al Academiei Române, Muzeul Județean din Caracal și Universitatea din Craiova) a efectuat săpături arheologice la Fărcașu de Jos (jud. Olt) în punctul "Cimitir", unde au fost date la iveală mai multe bordeie medievale cu ceramică tipică secolului al XVI-lea. Tot aici s-au găsit câteva gropi dacice și o locuință neolitică cu ceramică tipică culturii Vădastra-faza I. În punctul "Săliște", de la Fărcașu de Sus (jud. Olt) au fost dezvelite gropi de bordeie cu ceramică tipică sec. II-III, în care predomină ceramica de tradiție dacică și mai puțin cea de tip roman. Tot aici s-au găsit și fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura Verbicioara) și din epoca fierului (Hallstatt), iar în malul terasei, în stratul Würm, o măsea de mamut.

Au continuat și anul acesta săpăturile arheologice în cetățuia geto-dacică de la Băzdăna, punctul "Cetate". Din colectivul condus de Vl. Zirra, de la Institutul de Arheologie din București, au mai făcut parte D. Bondoc de la Muzeul Olteniei, Olimpia Bratu, Alex. Bratu și S. Răduță. Cercetările au permis verificarea datelor privitoare la sistemul de fortificație. Secționarea "zidului" de incintă a reconfirmat informația privind construcția din calupuri de pământ ars, sub forma a doi pavimenți, între care se afla un "*emplector*" din pământ ars până la vitrifiere. Inventarul arheologic constă din ceramică, fusaiole, oase de animale, obiecte din piatră.

Muzeul Olteniei, cu un colectiv format din D. Bondoc, D. Bălțeanu și S. Răduță, a întreprins săpături la Cioroiul Nou (jud. Dolj), în sectorul "*Edificiul cu hypocust*". Secțiunile trasate au pus în evidență o fundație de piatră, aparținând unei clădiri de formă pătrată. Deocamdată nu s-a putut face o legătură între această clădire și edificiul termal descoperit în campaniile anterioare. Elementele de paviment în formă de "*pișcot*", aflate pe toată suprafața clădirii, pot fi un indiciu că podeaua era realizată din astfel de piese. Zidurile au fost construite probabil din cărămidă, iar acoperișul din țiglă și olane. În afara materialului ceramic, s-au mai ivit obiecte din fier (cuie, table, piroane) și piese din sticlă. O importanță deosebită prezintă o țiglă cu ștampila [AMB] IVRVS F(ecit), similară cu cea de la Vârtop (IDR, II, 160). Tot acum a mai fost descoperit un inel din argint, având incizată pe *chaton* inscripția VT(ERE) F(ELIX).

Colectivul de cercetare de la Muzeul Regiunii Porților de Fier a continuat săpăturile în șantierul Rogova și Gârla Mare (jud. Mehedinți). În complexul de epoca bronzului de la Rogova, G. Crăciunescu a putut preciza, prin secțiunile 18-20, limitele de nord și sud ale așezării. Rezultatele campaniei din anul 2002 au pus în evidență o serie de locuiri, fără însă ca nivelurile de cultură să prezinte continuitate. Nivelul Coțofeni are o grosime de cca 5 cm, iar nivelul Verbicioara ajunge până la 20 cm. Locuirile din prima epocă a fierului și din feudalismul timpuriu, de asemenea, nu prezintă niveluri propriu-zise. În interiorul unei locuințe de tip Coțofeni au fost găsite mai multe vase ornamentate cu încrustații în alb.

Nivelul Verbicioara - ce aparține primei faze a culturii - este argumentat mai ales prin materialul ceramic foarte bogat, din care se remarcă ceștile cu partea inferioară mult ascuțită, în stilul vaselor de la Junacite din

Bulgaria. Un nivel Verbicioara târziu este semnalat și în această campanie printr-o statueta tip Gârla Mare. Campania din acest an a relevat faptul că nivelul de cultură al așezării Verbicioara se subțiază spre nord, unde pare să fi fost o mai veche albie a râului Blahnița. Pentru prima oară în așezarea cercetată apar ceștile cu fund ascuțit, de influență sudică; la fel și două piese din bronz, un ac de cusut și un cuțit.

Ion Stângă a continuat cercetările în așezarea romană rurală de la punctul "Km. Fluvial 840". Campania a avut ca scop dezvelirea integrală a unei mari "magazii depozit", cu fundație de piatră - descoperită parțial în campania precedentă - și scoaterea la iveală a noi repere arheologice în cuprinsul așezării. Odată dezvelită în întregime "magazia depozit", s-a putut constata că există o fază de extindere și recompartimentare, posibil efectuată în momentul schimbării utilității ei. Descoperirea unor amfore fragmentare, chiupuri și alte vase mari confirmă ipoteza utilizării construcției ca magazie - depozit. În perimetrul așezării, chiar pe fruntea primei terase a Dunării, a fost cercetată o locuință cu podea simplă, ce pare să fi avut o fundație din bolovani de chirpici legați cu pământ. Interes deosebit prezintă o vatră circulară, portabilă, aflată în locuință și neîntâlnită până acum. După distrugerea locuinței, spațiul ei a devenit loc de depozitare a rebuturilor ceramice provenite de la un atelier de olar din apropiere. Pe vatra locuinței a fost găsit un opaiț cu ștampila CASSI și două *mortaria* întregi. Printre fragmentele ceramice rebuturi au fost descoperite mai multe exemplare care erau ștampilate cu semnul *Insolea*. Toate aceste materiale pot dovedi că așezarea rurală de la Gârla Mare funcționa ca unitate economică de sine stătătoare.

V. Calotiu, de la Muzeul Județean Gorj, a condus șantierul din epoca bronzului, din satul Ceplea, comuna Ploșoru (jud. Gorj) - având colaboratoare pe Mădălina Mărgineanu, muzeograf la aceeași instituție. S-au trasat două secțiuni, care au scos la iveală două locuințe din epoca bronzului târziu (cultura Verbicioara, faza V). În aceste locuințe a fost găsit un inventar ceramic care constă din vase tip borcan, ornamentate cu motive alveolate sau cu brăuri în relief, precum și cești cu toarte în bandă sau rotunde, de culoare neagră sau cenușie. Un alt vas prezintă un ornament incizat având forma unui cerc cu raze. Tot de la sfârșitul epocii bronzului datează materialele arheologice recoltate de pe dealul "Biserica Dacilor", situat la 3 km NE de "Casa Cepleanu".

Colectivul condus de Gh. Calotoiu, din care au făcut parte D. Hortopan și Mădălina Mărgineanu, tot de la Muzeul Județean Gorj, a efectuat cercetări arheologice în necropola tumulară din epoca bronzului timpuriu din satul Vârtoapele, com. Ciuperceni (jud. Gorj), în punctul "Vârtoapele". Au fost cercetați trei tumuli de dimensiuni medii. Inventarul funerar constă din vase bitronconice, cănițe cu toarte supraînălțate, vase cu tortițe dispuse pe diametrul maxim, bucăți de cărbune și oseminte aduse, probabil, de la un rug funerar din afara necropolei. Necropola se datează în etapa bronzului timpuriu, având un substrat Glina final – Verbița – Ostrovul Corbului (Glina IV, Bela Crkva).

V. Marinoiu a condus săpăturile arheologice în interiorul castrului roman, cu zid de piatră de la Bumbești-Jiu, punctul "Gară" (jud. Gorj); din colectiv au mai făcut parte Gh. Calotoiu și Mădălina Mărgineanu. Au fost tratate și excavate cinci secțiuni și trei case. Au fost scoase la iveală subconstrucții de clădiri și urme de drumuri romane. Totodată a fost descoperit și un tezaur de monede romane imperiale din argint, compus din 92 de piese (87 denari și 5 antonieni), acumulat în perioada împăraților Antoninus Pius – Gordian al III-lea. Au rezultat de asemenea și numeroase materiale de construcție (fragmente de cărămizi, țigle, olane, piroane), resturi de vase ceramice de uz casnic, opaite etc.

Au fost continuate cercetările arheologice în așezarea civilă romană de la Bengești-Ciocadia, punctul "Codrișoare", de către V. Marinoiu și D. Hortopan. S-au tratat trei secțiuni și două case, la nord de locuința cercetată în anii 2000-2002. Au fost descoperite fundațiile din piatră legată cu mortar, care continuau pe cele ale construcției dezvelite anterior. Dintre materialele arheologice amintim fragmente ceramice (țiglă, cărămidă, olane), obiecte din fier (cuțite, piroane, coif, fibulă) și bronz (fibulă, verigi), datând din secolele II-III d. Hr. De menționat că stațiunile arheologice au fost supuse investigațiilor geomagnetice de către firma PROSECO S.R.L. din București, care în parte a și finanțat cercetările arheologice.

S-au reluat cercetările în necropola romană de la Săcelu, punctul "Grui", cu participarea lui P. Gherghe de la Universitatea din Craiova și a unui colectiv de la Muzeul Județean Gorj, compus din V. Marinoiu, Gh. Calotoiu, D. Hortopan și Mădălina Mărgineanu. Secțiunea deschisă a dus la descoperirea unor fragmente de vase ceramice lucrate la roată, de epocă romană, precum și

vase lucrate cu mâna, materiale de construcție (cărămizi, olane, țigle) și un fragment de stelă funerară din gresie anepigrafă.

Gh. Marinoiu și Mădălina Mărgineanu au întreprins trei sondaje în curtea pitarului Dimitrie Măldărăscu din Tg. Jiu, str. Tudor Vladimirescu nr. 36, unde s-au găsit fragmente ceramice (ulcioare, vase smălțuite de culoare verde), specifice secolului al XVIII-lea, care prezintă analogii cu ceramica de la casa Cornea Brăiloiu din Vădeni - Tg. Jiu, datată la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea.

Gh. Popilian a continuat redactarea monografiei arheologice *Necropola autohtonă daco-romană de la Dioști*. Acest cimitir de 119 morminte este al doilea din Oltenia și se înscrie în categoria necropolelor mari din Dacia romană.

Cercetări etnologice

Marcela Popilian a continuat documentarea de teren, investigația de arhivă și bibliografică privind reprezentările mitice și complexele ritual-ceremoniale specifice grupurilor folclorice, în încercarea de a surprinde sedimente de cultură străveche, supraviețuiri din substrat. S-a putut constata sincretismul religie-magie, regăsit frecvent în manifestările de tip etno-folcloric, dispuse să evidențieze aportul religiosului creștin, de sorginte răsăriterană la configurarea spiritualității de tip oral. N. Panea, de la Facultatea de litere din Craiova, a fost preocupat în continuare de teorii ale ritualului din contemporaneitatea europeană, cu apel la mitologia greco-romană; o constantă a activității sale sunt și problemele de antropologie culturală. Șt. Enache, de la Muzeul Olteniei, a investigat aspecte ale culturii de tip oral (legende, colinde, balade, obiceiuri etc); supuse unei analize diacronice, originile acestora conduc spre orizonturi culturale străvechi. C. Bălosu, cu activitatea de bază în aceeași instituție craioveană, a întreprins cercetări de teren în Țara Loviștei și în provincia istorică Oltenia, unde a studiat aspecte ale obiceiurilor calendaristice și familiale, fiind preocupat mai ales de "colindatul de ceată", aspect etnologic cu implicații deosebite în viața comunității sătești; cercetările de teren axate pe ceremonialul funebru au relevat persistența unor elemente și ansambluri cu semantică vastă și cu vocație ritual-funerară de mare vechime.

Manifestări științifice

Muzeul Regiunii Porților de Fier a organizat la Drobeta-Turnu Severin, în perioada 14-15 septembrie 2002, Cel de al IV-lea colocviu privind arheologia din Oltenia, cu tema *Habitatul epocii bronzului în Oltenia și zonele învecinate*, manifestare de care s-au ocupat I. Stângă și G. Crăciunescu; ambii au susținut comunicări la sesiuni organizate la Timișoara, Caransebeș, Pitești și Turnu Severin, precum și la Sesiunea națională de rapoarte, desfășurată în luna mai la Buziaș. La această sesiune au fost prezenți arheologii de la Muzeul Județean Gorj, Muzeul de Istorie al Olteniei, Muzeul din Caracal. Gh. Popilian a participat la simpozionul organizat la Reșița de Societatea Română de Numismatică, unde a susținut comunicarea *Câteva noi descoperiri numismatice din Oltenia*. D. Bondoc, de la Muzeul de Istorie al Olteniei, a participat la "Second international symposium: 2075 years of Spartacus' revolt. Thraco-roman heritaj. 2000 years christianity", organizat între 1-4 octombrie în Bulgaria, unde a susținut comunicarea *Some Representations of Gladiators from the Actual Territory of Romania*; la sesiunea de rapoarte arheologice, organizată în anul 2002 la Buziaș, a prezentat raportul *Șantierul arheologic de la Cioroiul Nou*. C. Bălosu: *Colindatul și teoriile sărbătorii*- la sesiunea organizată de Centrul Creației Populare din jud. Constanța, în perioada 29 august-2 septembrie 2002. Marcela Popilian: *Valori ale vetrei și pragului regăsite în practica etnofolclorică din spațiul carpato-danubian*, la cea de a IX-a sesiune anuală a *Comisiilor interacademice româno-ucrainene și ucraineano-română de istorie, arheologie, etnografie și folclor*, mai, 2002, Jupiter; *Moașa - marea inițiată - mediator între sacru și profan*, la Zilele Antropologiei Românești de la Sibiu, 26-28 aprilie 2002, ediția a IX-a; *Dragobetele, semidivinitate a panteonului popular românesc. Credințe și rituri*, la Casa de Cultură Traian Demetrescu din Craiova; a prezentat patru emisini la Studioul Regional de Radio Oltenia referitoare la *Obiceiurile de Crăciun*. D. Bondoc a organizat la Muzeul Olteniei expoziția cu tema *Culte și credințe religioase pe teritoriul Olteniei*.

Valorificarea științifică

I. Stângă: *Cetatea Severinului și tezaurile sale monetare (sec. XIV-XV)*, Editura Banatica, 2002; s-a

ocupat de editarea anuarului Drobeta, al Muzeului Porților de Fier (vol. 11-12). Gh. Popilian: *Rites et rituels romaines funéraires dans la zone de Portes de Fer* în Die Archäologie und Geschichte der Region des Eisernen Tores zwischen 106-275 n. Chr., Kolloquium in Drobeta-Turnu Severin (1.-4. Okt. 2000), Arch. Abteilung, IV, București, 2001, p. 85-91; D. Bondoc: *Inscripții și piese sculpturale. Muzeul Romanațiului – Caracal*, Craiova, 2002; "Bridge Heads". *On the Northern Border of the Dacia Ripensis Province between the 4th and the 5th c., The Roman and Late Roman City*, Sofia, 2002, p.167-172; *A detachment of Legio VII Claudia at Cioroiul Nou (Dolj County-Romania)*, în Die Archäologie und Geschichte der Region des Eisernen Tores zwischen 106-275 n. Chr., Kolloquium in Drobeta-Turnu Severin (1.-4. Okt. 2000), Arch. Abteilung, IV, București, 2001, p. 177-182; C. Bălosu: "Cazul Marie" sau despre o cazuistică a frumuseții, *Suflet oltenesc*, 2, 2002; *Evanghelia, cădelnița și patrafirul: ipostaze socio-culturale ale preotului de mir*, *Datina*, 27, 2002; *Colindatul și teoriile sărbătorii*, *Datina*, 29, 2002; *Odiseea sufletului și "Tezaur epistolar", "Izvorașul"*, *Suflet oltenesc*, 3, 2002; N. Panca: *Dilema lui Hermes*, *Suflet oltenesc*, 1, 2002; *Metaetnologii*, *Suflet oltenesc*, 2, 2002; *O antropologie a palestreii*, *Suflet oltenesc*, 3, 2002; *Craiova, un loc mental*, *Mozaicul*, 9, 2002; *Eseu privind omul concret al evului mediu românesc*, *Colocvium*, 2 (4), 2002, p. 53-61; *Considerații privind ritualul funerar în mediul citadin muncitoresc*, *Gracious Light.*, Review of Romanian Spirituality and Culture, New York, VII, 3, 2002, p. 21-29; *Oina, un gioco profundo – Quaderni di studii italiani e romeni*, Torino, Editura dell'Orso, 2002, p. 202-214; Șt. Enache, *Viziunea românească asupra lumii*, Craiova, Editura Sitech, 105 p; Marcela Popilian: *Ciclul pascal și performanța feminină - scurtă incursiune în universul satului oltenesc*, *Datina*, 27, 2002.

Diverse

G. Popilian a participat la susținerea unor referate și examene, în calitate de îndrumător științific de doctorat și de membru în comisii de doctorat. În anul 2002, doi dintre doctoranzii săi, Maria Bălăceanu și V. Marinoiu și-au susținut tezele.

G. Popilian,
Președintele Filialei

ACTIVITATEA FILIALEI IAȘI A INSTITUTULUI ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

Activitatea Filialei Iași a Institutului Român de Tracologie, la care își aduc contribuția cinci membri salariați și mai mulți cercetători, profesori și muzeografi din județele Moldovei, s-a desfășurat conform unei planificări anterior stabilită și a cuprins probleme axate pe studiul interdisciplinar al civilizației traco-geto-dacice, preocupare pregnantă a filialei ieșene. Activitatea Filialei este structurată pe compartimentele arheologie, paleo-etnografie, arheolingvistică, antropologie și paleozoologie. În ultimii ani, membrilor cu vechime li s-au alăturat mai mulți tineri, ce doresc să abordeze teme legate de civilizația geto-dacică și care au efectuat studii și cercetări în țară și străinătate.

În domeniul arheologiei, unde activează mai mulți cercetători, s-au efectuat săpături arheologice, în continuare, la *Tyras* (Victor Cojocaru în colaborare cu cercetători din Ucraina) și *Trinca-Izvorul lui Luca* (Ruxandra Alaiba în colaborare cu cercetători din Republica Moldova). O preocupare constantă a fost cercetarea de teren pentru depistarea de noi stațiuni preistorice, în județele Botoșani, Iași și Suceava (Florentin Burtănescu, Ruxandra Alaiba).

În urma colaborării cu specialiști din Ucraina și Republica Moldova au fost realizate două volume, și anume *TYRAS*, vol. I, culegere de studii sub redacția lui V. Cojocaru și a Tatiane Samoilova, și *Cetatea geto-dacică de la Butuceni*, monografie arheologică, de I. Niculiță, Silvia Teodor și A. Zanoci. De asemenea, s-au publicat mai multe studii, apărute sau în curs de apariție, în reviste de specialitate din țară și străinătate.

În volumul *Tyras*, I, V. Cojocaru a publicat studiile: *Neue Münzen von Tyras aus einer ukrainischen Privatsammlung*, p. 217-221; *Epigraphische Notizen*, p. 207-215; *Neues über den Achilleuskult im nordwestlichen Schwarzmeerraum*, p. 199-205, precum și raportul privind săpăturile arheologice de la Tyras efectuate între 1996-1999, p. 51-189. În legătură cu săpăturile de la Tyras, V. Cojocaru a mai publicat: *Issledovanie antičnoj Tiry i srednevekovogo Belgoroda*, în *Arheologični vidkritja v Ukraini*, 2000 i 2001 gg, Kiev, 2002, p. 237-239, iar în *Arheologia Moldovei*, XXII, 1999, *Rapport sur l'activité des commissions mixtes roumaino-ukrainienne et*

ukrainiéno-roumaine d'histoire, d'archéologie, d'ethnographie et de folklore. Première partie: les débuts, p. 283/287, și două recenzii: *Severnijj Pont i Rimskaja Imperija*, Kiev, 1998, de V. M. Zubar', p. 293-295; *Königskurgan Čertomlyk. Ein skütischer Grabhügel des 4. Vorchristlichen Jahrhunderts*, Mainz, 1998, de Renate Rolle, Viatčeslav Ju. Murzin, Andrej Ju. Alekseev, p. 292-293.

Florentin Burtănescu, care în perioada aprilie-mai 2002 a efectuat un stadiu de cercetare științifică la Institutul de Pre-și Protoistorie din Heidelberg, în continuarea bursei F. Thyssen avută în anul precedent, și-a susținut teza de doctorat privind *Inceputul epocii bronzului la est de Carpați*. El s-a documentat în continuare în vederea realizării unui studiu amplu privind *Topoarele cu tub transversal pentru fixarea cozii și tăiș vertical din Moldova (perioada Bronzului timpuriu și mijlociu). Incercare de ordonare tipocronologică și culturală*, din care, prima parte apare în revista *Thraco-Dacica*. De asemenea, a redactat studiul *Globular Amphora Culture in Moldavia between the Carpathians and Prut. Present state of research*, care urmează a fi tipărit tot în acest număr din *Thraco-Dacica*; a prezentat o comunicare la Simpozionul internațional "Vechi comunități de agricultori și păstori din nordul Mării Negre (mil. V î. Hr.-sec. V d. Hr.)" de la Tiraspol, noiembrie 2002, cu titlul *Despre un grup de morminte "întinse" cu inventar din Bronzul mijlociu în sud-estul României*; la sesiunea științifică organizată cu prilejul: *Zilele Universității "Ștefan cel Mare" din Suceava*, a susținut comunicarea *Încercare de periodizare și cronologie (relativă și absolută) a culturii amforelor sferice din Moldova*.

Tot din domeniul arheologiei, Ruxandra Alaiba a publicat raportul final privind *Cercetări arheologice la Chetrești-Capul Dealului, jud. Vaslui. Campaniile 1998-1999*, în *Cercetări Istorice*, XVIII-XX, Iași, 2002, p. 33-87, și studiul *Categoria ceramicii Cucuteni de tip C*, în *Materialy III Mejdunarodnoi Konferencii Tiraspol*, 5-8 noiembrie 2002 g., p. 63-65. Au fost predate spre publicare lucrările: *Șantierul arheologic Delești* (la revista *Carpica*); *Noi semnalări de ceramică de tip Cucuteni C și*

Horodiștea-Erbiceni-Gordinești (în colab.), Thraco-Dacica, XXII, 1-2, 2001; *Cetatea traco-getică de la Vladnic*, în *Interacademica*, V (sub tipar); *Câteva piese de cupru descoperite în podișul Bârladului*, în rev. Suceava. Sunt gata pentru publicare lucrările monografice: *Șantierul arheologic Gara Banca-Șapte Case. Așezări și morminte preistorice și din secolele III-V*, în seria *Bibliotheca Thracologica*; *Șantierul arheologic Dumești-Între Pâraie*. Ruxandra Alaiba realizează cercetări și în domeniul paleoetnografiei publicând articolele: *Meluța Marin – storico della religione delle civiltă agrarie*, în *Studia Antiqua et Archaeologica*, VIII, Iași, 2001; *Meluța Marin – istoric al religiei vechilor civilizații agrare*, AȘUI, XLIV-XLV, p. 215-227; *Motivul Șahului realizat pe ceramica cucuteniană de la Plugari* (în colaborare), predat la *Studia Antiqua et Archaeologica*, IX. În vara anului 2002 a fost prelucrat întregul material descoperit pe șantierul arheologic *Trinca-Izvorul lui Luca*, pentru realizarea monografiei, în colaborare cu Oleg Levițki.

În anul 2002 s-au predat la tipar mai multe studii privind civilizația geto-dacică la est de Carpați, printre care *Contributions à la connaissance de l'espace d'habitation dans les agglomérations géto-daciques* (Silvia Teodor), în *Interacademica* IV, Kiev; *Ceramica geto-dacică de la Poiana* (Silvia Teodor și colab.) în *Arheologia Moldovei*, XXIII. A fost predată spre publicare, în seria *Biblioteca Thracologica*, monografia arheologică *Piroboridava. Așezarea geto-dacică de la Poiana*, (Radu Vulpe și Silvia Teodor).

Membrii Filialei au susținut comunicări la numeroase sesiuni științifice organizate de muzee sau institute: V. Cojocaru, în cadrul Institutului de Arheologie

din Iași, a prezentat *Evocare Ju. G. Vinogradov*; la Sevastopol, în septembrie 2002, comunicarea, *K voprosu o rasprostranenie christianstva v pervom tysjačelietie v mezhdureč'e Dunaja i Dnestra*, iar la Odessa, în octombrie 2002, comunicarea *Noi aspecte ale Tyras-ului în lumina cercetărilor arheologice din ultimii ani*.

La lucrările Comisiei mixte româno-ucrainene de istorie, arheologie, etnografie și folclor, Mangalia, iunie 2002, au susținut comunicări M. Petrescu-Dîmbovița, Silvia Teodor, V. Cojocaru și D. Teodor, cu subiecte privind așezările fortificate din zonele est- carpatică și nord-est- pontică din milenii I î. Hr.-I d. Hr.

Un alt domeniu de cercetare este paleolingvistica unde A. Poruciuc studiază posibilitățile de detectare și analizare a elementelor de limbă moștenite de către idiomuri actuale din idiomuri preistorice ale zonei sud-est europene, în special sistematizarea terminologiei agrare de substrat. Din acest domeniu, în anul 2002 au apărut studiile *Corespondențe egipto-(indo)europene în vocabularul legat de isoglosa toponimică TAPA/TABA și de radicalul *tap* (Thraco-Dacica, XXII), și *Orphic Relics and Christianized Perpetuations in Romanian Folklore*, în vol. II- *Materialele Congresului al VIII-lea Internațional de Tracologie* (Sofia-Yambol, 2000); în iunie 2002- a participat la simpozionul "Diluviul pontic din mileniul al VI-lea î. Hr. și efectele sale", Bogliasco (Genova), cu comunicarea *The Sea and the Sea-Flood Motif in Romanian Folklore* (în curs de publicare); a tradus sau corectat lucrări în limba engleză apărute în revistele Thraco-Dacica și Interacademica.

Silvia Teodor
Secretar științific

ACTIVITATEA FILIALEI CONSTANȚA A INSTITUTULUI ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

Orientarea activității Filialei Constanța a avut, ca și în anii anteriori, câteva direcții prioritare, stabilite atât în funcție de programele de cercetare, cât și de structura colectivelor științifice și a instituțiilor care cooperează la realizarea programelor comune. Este o realitate faptul că activitatea membrilor Filialei se desfășoară, în cea mai mare măsură, în muzeele și institutele de cercetări care funcționează în Dobrogea și în județele învecinate - Călărași și Ialomița - rod al unei îndelungate și fructuoase colaborări între acestea și Institutul Român de Tracologie.

Cercetarea arheologică

Ca și în anii trecuți, un loc important în ansamblul cercetărilor întreprinse l-au avut cele rezervate civilizațiilor pre-tracice.

La Cheia, com. Târgușor, jud. Constanța, s-a realizat o secțiune magistrală în așezarea Hamangia III, identificată în anii anteriori, surprinzându-se mai multe complexe - gropi, dintre care unele într-o locuință de suprafață neincendiată. Ceramica se înscrie în tipurile caracteristice fazei Hamangia III. Bine reprezentată este și categoria materialului litic, mai ales a pieselor de silex. Piese de os și corn sunt puține; s-au descoperit și câțiva idoli antropomorfi fragmentari.

În insula „La Ostrov”, orașul Năvodari, au continuat săpăturile în așezarea gumelnițeană de aici, descoperindu-se o mare cantitate de ceramică, obiecte din os, silex, statuete etc. Tot aici, s-a descoperit și un mormânt (M₂), posterior locuinței pe care el o perfora (ca și în cazul M₁). Materialul descoperit în situații stratigrafice clare (locuința L I, complexul de vase C. I și mormintele M₁, M₂) se înscriu în dominantele complexului cultural Kodjadermen - Gumelnița - Karanovo VI, etapa finală a fazei A 2.

În județul Ialomița, în anul 2002 au continuat săpăturile arheologice în *tell*-ul gumelnițean de la Bordușani, prin colaborarea specialiștilor Muzeului Județean și ai Muzeului Național de Istorie a României. Transformările etno-culturale din eneoliticul final au fost urmărite prin cercetările efectuate pe șantierul arheologic Săveni, punctul „La Mobile”.

La Isaccea, punctul „Suhai”, jud. Tulcea, au continuat cercetările în așezarea Boian - Gumelnița, iar la Luncavița, jud. Tulcea, în așezarea gumelnițeană cunoscută de mai multă vreme, prin colaborarea specialiștilor Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea și ai Ministerului Culturii - Subdirecția de Arheologie din Franța.

În județul Călărași au fost cercetate mai multe obiective specifice civilizației pre-tracice de către specialiștii Muzeului Dunării de Jos în colaborare cu cei ai Muzeului Național de Istorie a României: Sultana, punctul „Malul Roșu” (în cunoscutul *tell* gumelnițean, descoperindu-se și trei morminte de copii și alte materiale arheologice de tip Boian, pe terasa înaltă a lacului Mostiștea), la Măriuța, punctul „La Movilă”, com. Belciugatele (așezare gumelnițeană care pare să fi suprapus un nivel Boian-Vidra) și la Grădiștea Coslogeni.

Pentru epoca bronzului amintim doar continuarea cercetărilor la Grădiștea Coslogeni. Aici, în campania din anul 2002 au fost efectuate săpături în tumulul din bronzul timpuriu, nefinalizate în 2002; de asemenea, au fost descoperite câteva morminte (unul de copil, cu inventar funerar). Mai multe materiale de tip Coslogeni au apărut în unele complexe distruse, din aria necropolii getice de la Stelnică, jud. Ialomița.

Hallstatt-ul timpuriu și mijlociu a fost urmărit prin cercetările efectuate, de asemenea, în mai multe puncte: la Babadag, jud. Tulcea a fost urmărită evoluția locuirii în fazele II-III și a sistemului defensiv; de asemenea, s-au descoperit și depuneri de craniile umane. În dăva getică de la Satu Nou, com. Oltina, jud. Constanța au fost epuizate nivelurile hallstattiene din S I a-c, descoperindu-se materiale caracteristice, depuneri de animale și resturi umane (inclusiv un maxilar). La Bucu și Platonești, jud. Călărași au fost descoperite alte complexe hallstattiene specifice, în continuarea investigațiilor din anii trecuți.

Civilizația getică a fost pusă în evidență prin mai multe cercetări. La Stelnică, punctul „Grădiștea Mare”, prin cooperarea specialiștilor Institutului de Arheologie „V. Pârvan” al Academiei Române cu Muzeul Județean Ialomița, au fost cercetate alte complexe funerare, de în-humație și de incinerare, specifice secolelor IV-III a. Chr.

La Satu Nou, com. Oltina săpăturile au fost extinse în S II, pentru stabilirea caracterului și intensității locuirii de pe platoul de sud, descoperindu-se, printre altele, mai multe gropi și materiale getice și elenistice specifice. Au continuat cercetările și lucrările de conservare primară în așezarea greco-indigenă de la Albești, jud. Constanța, prin colaborarea specialiștilor Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța și ai Muzeului de Arheologie „Callatis” din Mangalia. În localitatea Târgușor, jud. Constanța s-au executat mai multe sondaje stratigrafice în zona „Canton”, unde s-a identificat o așezare getică; din „Peștera Liliecilor” au fost recuperate materiale ceramice (neolitice, eneolitice, hallstattiene și romane), deranjate de intervenții neautorizate. Pentru epoca greacă și elenistică menționăm continuarea cercetărilor de salvare la Constanța și Mangalia, în perimetrele celor două cetăți, ca și în necropole, prilejuate de numeroasele lucrări de investiții din zonă. La Capul Dolojman-Orgame (Argamum) s-au cercetat în continuare de către specialiștii Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, ai Institutului de Arheologie „V. Pârvan” al Academiei Române și ai altor instituții, morminte greco-elenistice în marca necropolă a așezării, precum și complexe romane și romano-bizantine în perimetrul cetății.

Epoca romană și romano-bizantină a continuat să rămână în atenția cercetătorilor, mai ales a celor din județele Constanța și Tulcea. Astfel, pentru Constanța, putem aminti, printre altele, săpăturile de salvare din necropolele tomitane aflate în zona magazinului „Tomis”, pe str. Traian în punctul „Egreta”, și în piața agroalimentară „Obor”, ca și săpăturile din peninsula – pe bulevardul Tomis, în centrul civic, unde urmează să se construiască un nou sediu pentru „Camera de Comerț”, în portul turistic Tomis (zona unui viitor hotel), pe str. Mircea cel Bătrân etc. În burgul romano-bizantin de la Ovidiu au continuat cercetările în vederea clarificării stratigrafiei acestuia și a dezvelirii altor complexe arheologice. La Capidava, obiectiv cercetat de mulți ani prin colaborarea mai multor instituții (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Universitățile din București, „Ovidius” din Constanța, „Lucian Blaga” din Sibiu și „Dimitrie Cantemir” din București), devenit șantier – școală pentru studenți, au continuat săpăturile în mai multe șecitoare. La Hârșova (punctul „Carsium”) au continuat săpăturile în complexe romane, romano-bizantine și medievale, la care au participat, ca și în anii trecuți, studenții constănțeni.

Un alt obiectiv l-a reprezentat șantierul arheologic Durostorum – Ostrov, jud. Constanța, din epoca romană, cu participarea specialiștilor Muzeului Național de Istorie a României și ai Muzeului Dunării de Jos din Călărași, ai studenților Universității din București și ai Universității „Ovidius” din Constanța; în afara unor importante ateliere ceramice cercetate și în anii anteriori, se profilează existența unei *villa* de mari proporții. Alte cercetări au fost întreprinse la Murighiol – *Halmiris*, în nivelurile superioare ale cetății romano-bizantine. La Slava Rusă – *Ibida*, jud. Tulcea, săpăturile efectuate în colaborare de către I. C. E. M. – Tulcea și Institutul de Arheologie al Academiei Române din Iași au vizat atât configurația zidului de incintă, cât și zona extramuros – cu așezarea civilă și necropola. La Isaccea – cetatea *Noviodunum* – I. C. E. M. – Tulcea derulează un proiect de colaborare cu Institutul de Arheologie al Universității din Londra. La Ostrov – *Beroe*, jud. Tulcea cercetările au fost întreprinse pe promontoriul sudic al sitului, descoperindu-se vestigii romano-bizantine și medievale timpurii.

La Satu Nou, com. Oltina, punctul „Capul Dealului” s-a continuat sondajul început în anul anterior în zona fortificației medievale (sec. IX – XII). De asemenea, la Vlădeni, jud. Ialomița au fost întreprinse noi cercetări în așezarea medievală timpurie, iar la Giurgeni – Orașul de Floci, același județ, în importanta așezare medievală de aici. Alte cercetări importante au fost întreprinse în continuare la Nufăru, jud. Tulcea în colaborare cu specialiștii I. C. E. M. – Tulcea și ai Institutului de Arheologie „V. Pârvan” din București. În acest an, unele dintre șantierele arheologice amintite au beneficiat și de fonduri puse la dispoziție de Ministerul Culturii și Cultelor.

Manifestări științifice

Muzeul „Dunării de Jos” Călărași a organizat în perioada 30 octombrie-1 noiembrie 2002 Colocviul internațional „Vladimir Dumitrescu – 100 de ani de la naștere”, cu participarea unor personalități ale vieții științifice românești și străine. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța a organizat în luna octombrie tradiționala sesiune științifică anuală PONTICA. Alte manifestări științifice prilejuate de diferite momente aniversare și de vernisarea unor expoziții istorico-arheologice au fost organizate de I. C. E. M. – Tulcea și de muzeele din Constanța, Ialomița și Călărași. În luna mai

2002 s-a organizat la Mangalia un simpozion științific consacrat prezentării rezultatelor cercetărilor arheologice întreprinse în anul 2001 de către specialiștii Institutului Român de Tracologie și ai Muzeului de Arheologie „Callatis”-Mangalia, atât în țară, cât și în Republica Moldova și în Ucraina; totodată, s-a stabilit programul de cercetări pentru anul 2003, dezbătându-se probleme legate de pregătirea celui de al IX-lea Congres Internațional de Tracologie din sept. 2004, de la Chișinău. Membrii Filialei au participat frecvent cu comunicări științifice la numeroase sesiuni, simpozioane, colocvii, mese rotunde organizate de institute de profil, muzee, instituții de învățământ superior etc.

Valorificarea științifică

În anul 2002 a fost redactat și predat la tipar de către I. C. E. M.-Tulcea volumul PEUCE, 14, iar de către M. I. N. A. Constanța volumul PONTICA, 35. Muzeul „Dunării de Jos”- Călărași a publicat volumul *in memoriam* Vladimir Dumitrescu, care cuprinde studiile științifice comunicate la colocviul internațional amintit mai sus.

Valorificarea cercetărilor s-a realizat și printr-o bogată activitate expozițională. Amintim astfel: *Noi descoperiri arheologice în județul Constanța*, organizată cu prilejul sesiunii anuale PONTICA; *Aspecte ale culturii Hamangia în România*, organizată în colaborare de I. C. E. M.-Tulcea și M.I.N.A.-Constanța; *Patrimoniul arheologic în pericol*, deschisă de asemenea la Tulcea și Constanța, în colaborare cu Muzeul Civilizației Dacice și

Romane Hunedoara; *Babadag – vestigii milenare*, în organizarea I. C. E. M. -Tulcea; *Gumelnița – o civilizație necunoscută*, la Slobozia, cu participarea a 16 muzee și două institute de cercetări din țară etc.

Alte activități

Membrii Filialei au organizat adesea cercetări arheologice în comun, extinse și la alte instituții de profil din țară sau din străinătate. Amintim, astfel, colaborările în cadrul unor proiecte comune, cum ar fi Proiectul româno-britanic S. R. A. P., cu participarea Muzeului Dunării de Jos-Călărași, a Muzeului Național de Istorie a României, a Muzeului Județean de Istorie Teleorman și a Universității din Cardiff, pentru cercetarea dinamicii locuirii neo-eneolitice în bazinul hidrografic al râului Teleorman; Programul de cercetare pluridisciplinară româno-francez *Hârșova – tell*, conceput inițial pentru această așezare preistorică, dar extins mai apoi în mai multe așezări de același tip de pe Valea Dunării (Borduşani și Săveni „La Mobile”-jud. Ialomița). Alte colaborări asemănătoare s-au realizat și pe șantierele de la Luncavița, Isaccea, Argamum, Capidava, Adamclisi etc.

Reșinem, ca în fiecare an, participarea unui număr constant ridicat de studenți și masteranzi pe toate șantierele arheologice din zonă, activitate benefică pentru acumularea de noi cunoștințe teoretice și practice, contribuind la formarea lor ca viitori specialiști.

Mihai Irimia
Președintele Filialei

ACTIVITATEA FILIALEI SIBIU A INSTITUTULUI ROMÂN DE TRACOLOGIE, ÎN ANUL 2002

Ca și în anii precedenți, activitatea Filialei Sibiu a Institutului Român de Tracologie, al cărui teritoriu de investigație cuprinde județele Sibiu, Brașov, Covasna și Harghita, în cursul anilor 2001-2002 s-a desfășurat pe mai multe planuri, conform unei tematici stabilite anterior. Activitatea membrilor Filialei a avut ca obiective principale cercetarea arheologică de teren și cercetarea etnografică. Valorificarea acestor cercetări s-a făcut prin publicarea a numeroase lucrări, precum și prin organizarea sau participarea la diferite manifestări științifice.

La începutul anului 2001 a fost prelucrat materialul arheologic recoltat în urma cercetărilor efectuate la așezarea din epoca bronzului mijlociu, cultura Wietenberg de la Albiș, com. Cernat, jud. Covasna, iar rezultatele acestor cercetări au fost prezentate la cea de-a XXXV-a Sesiune națională de rapoarte arheologice, Suceava, 23-27 mai 2001.

În timpul campaniei de săpături arheologice din vara anului 2001, Filiala Sudtransilvăneană, în colaborare cu Muzeul Național Secuiesc, a efectuat cercetări arheologice sistematice la așezarea de la Albiș, com. Cernat, cu scopul de a stabili evoluția cronologică a acestui complex. Rezultatele acestor cercetări au fost prezentate la sesiunea științifică "Fenomene culturale ale epocii bronzului în spațiul carpatic. Relațiile cu regiunile învecinate", simpozion omagial dedicat prof. Alexandru Vulpe la împlinirea vârstei de 70 ani, Baia Mare 10 – 13 octombrie, 2001.

În perioada 12 – 15 septembrie 2001, la Piatra-Neamț, Costișa, Poduri, Miercurea-Ciuc, Păuleni-Ciomortan, Zs. Székely, împreună cu C. Schuster și Fl. Burtănescu au participat la lucrările Colocviului Internațional "Carpații Răsăriteni în epoca bronzului. Complexul cultural Costișa – Komarov", organizat de Complexul Muzeal Județean Neamț și Muzeul Carpaților Răsăriteni.

Membrii Filialei au participat la sesiunea științifică "Un secol de muzeografie brașoveană – o jumătate de secol de activitate a Muzeului de Istorie", ale cărei lucrări s-au desfășurat la Brașov în perioada 22-23 noiembrie 2001.

În perioada 23-24 noiembrie 2001, la sesiunea națională "Românii din sud-estul Transilvaniei, Istorie – Cultură – Civilizație", de la Sf. Gheorghe, au prezentat comunicări științifice P. Roman, C. Schuster și Zs. Székely.

În timpul campaniei de săpături arheologice din vara anului 2002, Filiala Sibiu a întreprins cercetări sistematice la Albiș, com. Cernat, jud. Covasna, punctul: "Felszegi Kert"(Casa Slătineanu), unde s-a descoperit o așezare dacică. Tot la Albiș, în grădina lui Bajka Ferenc a fost depistată o așezare aparținând culturii amforelor sferice și din epoca bronzului timpuriu.

În perioada 22-24 noiembrie 2002 s-au desfășurat la Covasna lucrările Sesiunii naționale de comunicări „Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie-cultură-civilizație”, ediția a VIII-a, organizată de Muzeul Carpaților Răsăriteni, la care au participat Zs. Székely, C. Schuster.

În perioada 8-20 iunie 2001, s-a desfășurat - în Complexul Muzeal Astra-Sibiu - sesiunea națională "Zilele antropologiei românești", ediția a VIII-a, având tema *Universul locuinței*; iar în perioada 26-28 aprilie 2002, ediția a IX-a a aceleiași manifestări, cu tema *Universul familiei*; la aceste două sesiuni au participat specialiști în domeniul arheologiei, etnologiei, istoriei, sociologiei și al artei din marile centre universitare din țară.

Sultana Avram, inițiatorea și coordonatoarea sesiunilor, a prezentat comunicările: *Mărturii ale călătorilor străini privind unele tipuri de locuințe din Țările Române*; *Comentarii pe marginea expresiilor populare privind familia și relațiile conjugale*.

De asemenea, a susținut comunicările: *Considerații privind terminologia casei*, la sesiunea Institutului de Cercetări Socio-Umane din Sibiu; *Procedee cosmetice tradiționale românești*, la sesiunea anuală a Univ. "Lucian Blaga"-Sibiu; a participat la sesiunile organizate de Schola Septemcastrensis de la Hozman și Sibiu, cu comunicările: *Pâinea rituală la români* (2001); *Cortul în Vechiul Testament-construcție și semnificație*, (în cadrul *Zilelor culturii evreiești-2002*); pe data de 13 iunie 2002 și-a susținut teza de doctorat cu tema "Locuința rurală

tradițională românească-moșteniri și factori de schimbare” fiind confirmată Doctor în istorie (11.10.2002).

În traducerea Sultanei Avram și T. Fleșeru a apărut volumul de antropologie politică al lui David Kertzer, *Ritual, politică și putere* (2002).

Sultana Avram coordonează și lucrări de licență ale studenților de la Facultatea de istorie și patrimoniu din cadrul Univ. “Lucian Blaga”-Sibiu, precum și practica de specialitate a acestora în Mărginimea Sibiului.

În cursul anilor 2001-2002, în colaborare cu Institutul Programelor de Cercetare și Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, s-a desfășurat proiectul de cercetare “Apariția și dezvoltarea sistemului de așezări în Transilvania. Date privind istoria așezărilor din Depresiunea Ciucului”. În urma finalizării acestui proiect, s-a predat pentru publicare manuscrisul unui volum.

La sfârșitul anului 2002, Zs. Székely a finalizat și a predat pentru publicare manuscrisul volumului intitulat *Corespondență arheologică*, dedicat împlinirii a 90 de ani de la nașterea regretatului profesor Z. Székely.

Conform planului unic de cercetare al Institutului, au fost elaborate mai multe lucrări științifice legate de epoca bronzului din sud-estul Transilvaniei.

S-au publicat următoarele studii:

Zsolt Székely

- *Ceramica culturii Boian de la Brăduți (jud. Covasna)*, Acta (2000), Sf. Gheorghe, 2001, p. 151-160.

- *A bodrogkeresztúri kultúrához tartozó leletek Bibarcfalván, (Cultura Bodrogkeresztúr la Biborfeni (Baraolt, jud. Covasna)*, Acta (2000), Sf. Gheorghe, 2001, p. 161-168.

- *Some Aspects of the Late Bronze Age in south-eastern Transylvania*, în Der Nordkarpatische Raum in der Bronzezeit, Baia Mare, 2001, p. 175-190.

- *Előzetes jelentés az 1953. és 1954. évi szilágypéri (Pir, Szatmár Megye, Románia) régészeti ásatásokról, Preliminary Report of the Archaeological Researches from Szilágypér (Pir, Szatmár County, Roumania)*, Tibiscum, XII, Szolnok, 2001, p. 107-116.

- *Interferențe și întrepătrunderi etno-culturale în sud-estul Transilvaniei în epoca bronzului*, Acta (2001), (Acta Hargitensia, VIII), Sf. Gheorghe, 2002, p. 159-164.

- *Albiș, com. Cernat, jud. Covasna, Punct: Grădina lui Csiszér (Csiszér kert)*, în Cronica cercetărilor arheologice din anul 2001, 2002, București.

- *A Bodrogkeresztúr - kultúra újabb emlékei a Székelyföldön*, în Erdélyi Múzeum, LXIV, 1-2, 2002, Cluj-Napoca, p. 86-92.

- *Contribuții la dezvoltarea culturii Boian în sud-estul Transilvaniei în lumina noilor cercetări arheologice efectuate la Turia și Brăduț (jud. Covasna)*, Cumidava, XXV, Brașov, 2002, p. 3-14.

- *Noi descoperiri arheologice din epoca bronzului târziu de la Cernat, jud. Covasna (New Archaeological Discoveries from the Last Bronze Age from Cernat, Covasna County)*, Angustia, 7, Sf. Gheorghe, 2002, p. 175-182.

- *A gömbamforás műveltség emléke Délkelet-Erdélyben /The Globular Amphora culture in southeast-Transylvania*, în Ősrégészeti Levelek/Prehistoric Newsletter, Budapesta, 2002, 4, p. 40-44.

Sultana Avram

Zs. Székely